

Lausunto maa- ja metsätalousministeriölle valtioneuvoston asetukseen maatilojen investointituesta (266/2023)

Maatilojen investointituella on keskeinen rooli suomalaisen ruoantuotannon elinvoimaisuudelle. Tulevaisuuden ruokajärjestelmää haastavat maatalouden ympäristökysymykset, huoltovarmuuden varmistaminen, ruokaturva ja tuottavuuden kehittäminen. Ruoantuotannon kustannukset ovat entisestään nousseet ja kannattavuus yhä heikentynyt. Tuotannon jatkaminen mietityttää tässä tilanteessa uusia sukupolvia. Investointitukien riittävä taso ja järkevä kohdentaminen ovatkin ensiarvoisen tärkeitä kotimaisen ruoantuotannon varmistamiseksi myös tulevaisuudessa.

Tässä lausunnossa haluamme kiinnittää huomion maatilojen investointituen tukikohteen 16 §:n kohdentamiseen. Osana maatilojen energiainvestointeja (16 §) maatilat voivat saada tukea biokaasun tuotantoon liittyviin investointeihin. Näemme tämän erittäin tärkeänä ja kannatamme maatilakohtaisten biokaasulaitosten tukemista. Nähdäksemme momentin perusteella tulee kuitenkin tukea biokaasutuotantoa mahdollistavia maatilojen investointeja riippumatta siitä, ”kuka investoi reaktoriin”, sillä maatilat voivat osallistua biokaasutuotantoon kahdella tavalla.

- a) *Tilakohtaiset biokaasulaitokset.* Näissä biokaasulaitoksissa tuotetaan yleensä sähköä maatilan omiin tarpeisiin. Lisäksi prosessissa syntyy mädätejäännös, jota tila voi hyödyntää lannoituksessaan lannan sijaan. Tilakohtainen biokaasulaitos edellyttää maatilalta erittäin suurta omaa investointia.
- b) *Maatilojen yhteinen tai teollisen toimijan järjestämä biokaasutuotanto.* Näihin biokaasulaitoksiin osallistuu muutamasta maatilasta yli sataan maatalaan lannantoimittajina. Ison mittakaavan biokaasutuotanto mahdollistaa liikennepolttoaineen tuottamisen lopputuotteena. Lisäksi prosessissa syntyy mädätejäännös tai biolannoite, jonka ravinnepitoisuus ja jalostusaste on usein tilakohtaista laitosta korkeampi. Toiminnan tuloksena mautiloille syntyy lisäksi kustannushyötyä lantalogistiikassa, jonka teollinen toimija voi järjestää maatilan puolesta. Myös tässä osallistumistavassa syntyy mautiloille välttämättömiä investointeja.

Tukikohteessa 16 § tuleekin huomioida tukikelpoisena maatilojen investoinnit lietesäiliöihin, jotka mahdollistavat maatilan osallistumisen maatilojen yhteiseen tai teollisen toimijan järjestämään biokaasutuotantoon. Osallistuminen voidaan todentaa biokaasulaitoksen operoijalta.

Investoinnit lietesäiliöihin ovat erittäin merkittäviä, jopa 100 000 euron kustannuseriä mautiloille. Jos maatila haluaa osallistua biokaasutuotantoon lannantoimittajana, ovat nämä investoinnit yleensä välttämättömiä. Investointitarve lietesäiliöihin syntyy siksi, että biokaasulaitoksilta palautuu mautiloille mädätysjäännöstä tai biolannoitetta prosessin sivutuotteena, eikä tätä palautusta voida tehdä enää samaan lietesäiliöön, josta raakalantaa noudetaan.

Suomeen on suunnitteilla yli kymmenkunta maatilojen yhteistä ja teollisen mittakaavan biokaasulaitosta. Teollisen mittakaavan biokaasulaitos voi vastaanottaa lantaa jopa 100 maatilalta kerralla. Tämä korostaa asiaan valmistautumisen merkitystä osana maatilojen investointituen kohdentamisvalmiuksia. Vaikka lietesäiliöinvestoinnit ovat osin tukikelpoisia 15 §:ssä ympäristön tilaa parantavina

investointeina, uhkaa niiden myöntövaltuus vain tämän pykälän alaisena jäädä liian vähäiseksi, sillä ympäristön tilaa parantaviin investointeihin lukeutuu lukuisia muitakin investointikohteita. Tällöin monet maatilat uhkaavat jäädä biokaasutuotannon ulkopuolelle.

Samanaikaisesti sähkön pitkän aikavälin hintatasoennusteen ollessa matala, maatalojen kannattavuuden edelleen heikettyä ja laitosinvestointien kustannusten noustua osallistuminen biokaasutuotantoon lannantoimittajana oman laitosinvestoinnin sijaan on maataloilta yhä houkuttelevampi vaihtoehto. On myös hyvä huomioida, että mikäli tietyille alueille on suunnitteilla suuri biokaasulaitoshanke, vähentää se merkittävästi maatalojen kiinnostusta omiin biokaasulaitoksiin. Tällöin varattu rahoitusosuus uhkaa jäädä tietyillä alueilla kokonaan käyttämättä.

Maatalojen osallistumismahdollisuuden takaaminen myös yhteishankkeisiin on välttämätöntä positiivisten ympäristövaikutusten, maatalojen tuottavuuden ja kannattavuuden sekä ruokaturvan parantamiseksi. Osallistumalla ison mittakaavan biokaasutuotantoon maatilat ja yhteiskunta hyötyvät:

- 1. Positiivinen ympäristövaikutus kasvaa.** Tilakohtaisissa biokaasulaitoksissa tuotanto korvaa yleensä sähköä, minkä lisäksi lannankäsittelyn päästöt vähenevät. Päästöjä voidaan kuitenkin kokonaisuudessaan vähentää selvästi enemmän, kun biokaasutuotannolla korvataan fossiilisia polttoaineita liikenteessä. Tämä johtuu siitä, että suomalainen sähkö on jo nyt hyvin vähäpäästöistä, kun taas liikenteessä suuri osa energiakäytöstä pohjautuu yhä fossiilisiin polttoaineisiin. Liikennepolttoaineen tuottaminen tulee mahdolliseksi, kun tuotannon skaala on suuri eli syötteitä kerätään usealta maatilalta. Lisäksi suuremmissa biokaasulaitoksissa on yleensä vähemmän negatiivisia oheisvaikutuksia, kuten metaanivuotoja. Myös muut positiiviset ympäristövaikutukset monistuvat osallistuvien maatalojen määrän kasvaessa. Esimerkiksi ravinnevalumiin määrät vesistöihin vähenevät ja paikalliset hajuvaikutukset lievenevät, kun lantalanhoito korvautuu lannoituksella biokaasulaitoksesta tulevalta, hygienisoidulla biolannoitteella.
- 2. Investointi luo uusia työpaikkoja ja taloudellisia kerrannaisvaikutuksia.** Pienissä biokaasulaitoksissa toiminta rakentuu maatalousyrittäjän oman työpanoksen varaan. Kun toimintaa keskitetään suuriin biokaasulaitoksiin, syntyy samalla yhteiskunnalle positiivisia kerrannaisvaikutuksia: investoinnin koko kasvaa ja laitosten rakentamiseen, operointiin, huoltoon ja kunnossapitoon sekä logistiikkaan syntyy merkittävä määrä uusia työpaikkoja.
- 3. Lopputuotteeseen sisältyy vähemmän pitkän aikavälin riskiä.** Pienissä biokaasulaitoksissa lopputuotteena syntyy useimmiten sähköä (CHP-laitokset) tai harvinaisissa tapauksissa erittäin suurilla maataloilla paineistettua biometaania (CBG). Jälkimmäistä voidaan hyödyntää liikennepolttoaineena henkilöliikenteessä ja rajatusti kevyissä, jakeluun tarkoitetuissa kuorma-autoissa. CBG:n markkinakysynnän odotetaan kuitenkin merkittävästi laskevan jo ennen 2030-lukua, sillä EU:n laskentasaännöt ajoneuvojen päästöille ovat jo nyt pitkälti johtaneet siihen, että autonvalmistajat eivät enää kehitä CBG-käyttöistä kalustoa. Teollisen biokaasutuotannon lopputuotteena voidaan puolestaan tuottaa nesteytettyä biokaasua (LBG), jonka markkinanäkymät ovat positiiviset. Raskaan liikenteen lisäksi LBG:tä voidaan hyödyntää meriliikenteessä. Lisäksi nesteolomuoto mahdollistaa kuljettamisen pitkiä matkoja

esimerkiksi vientiin. Nesteyttäminen kuitenkin vaatii tuotannolta merkittävää mittakaavaa, jota ei ole mahdollista saavuttaa ilman teollista kokoluokkaa.

- 4. Tasa-arvoinen osallistumismahdollisuus biokaasutuotantoon.** Tilakohtaiset biokaasulaitokset ovat maataloille hyvin kalliita hankkeita. Siten ne edellyttävät suurta määrää syötettä, merkittävää omaa sähkön käyttömäärää ja riskinottovalmiutta. Osallistuminen maatalojen yhteiseen tai teollisen toimijan järjestämään biokaasutuotantoon mahdollistaa osallistumisen myös pienemmille, kasvaville ja sähkönkulutuksensa optimoineille maataloille, sillä maataloilta edellytettävät lietesäiliöinvestoinnit ovat pienemmät kuin investointi kokonaiseen omaan biokaasutuotantoon. Tällä on positiivisia vaikutuksia myös ruoantuotannon huoltovarmuuden kannalta.

- 5. Mahdollistaa maatilan tuottavuuden parantamisen.** Biokaasutuotanto hyödyttää maataloja erityisesti raakalannan muuttuessa lannoitteeksi, jonka satovaste on huomattavasti parempi. Osallistumalla yhteislaitokseen kertyy maataloille lisähyötyjä, joita pienen mittakaavan toiminnassa ei synny; lannoitevalmisteen ravinnearvot yleensä entisestään kasvavat, sillä lannoitteen tulee syötteitä muilta maataloilta ja teollisuuden sivuvirroista. Lisäksi maatalit saavat toiminnallista ja kustannusetua logistiikassa, sillä teollinen toimija voi järjestää lantalogistiikan maatilan puolesta.

Edellä kuvatuista syistä esitämme, että 16 §:ssä tulee huomioida tukikelpoisena myös maatalojen investoinnit lietesäiliöihin, jotka mahdollistavat maatilan osallistumisen maatalojen yhteiseen tai teollisen toimijan järjestämään biokaasutuotantoon.

Lisätietoja

Anna-Kaisa Auvinen
Yhteiskuntasuhdejohtaja

Janika Keinänen
Vastaava projektipäällikkö, Suomen Lantakaasu